

УДК 354.465.4

О. Ю. Корчміт,
заступник директора департаменту Національної комісії,
що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ У СФЕРІ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

MECHANISMS OF ENERGY EFFICIENCY IN PUBLIC UTILITIES IN UKRAINE

Проведено аналіз стану та розвитку державної політики енергоефективності у сфері комунальних послуг України. Визначені нормативно-правові перешкоди впровадженню системних заходів з енергоефективності й енергозбереження у сфері комунальних послуг для бюджетних установ. Розроблені пропозиції для втілення енергосервісних механізмів енергозаощадження у сфері комунальних послуг для бюджетних установ та організацій.

The article is dedicated to the analysis of the situation and development of public policy for energy efficiency in public utilities Ukraine. energy efficiency of the real sector of the economy, development of public policy for energy saving and energy efficiency. Identified legal obstacles implementation system of energy efficiency measures and energy efficiency in the public sector. Suggestions on implementing energy service mechanisms in the public utilities and energy supply for budgetary institutions.

Ключові слова: державна політика, енергозбереження, енергоефективність, сфера комунальних послуг, енергосервісні послуги, перформанс-контракти.

Key words: public policy, energy saving, energy efficiency, public utilities, ESCOs services, performance-contracts.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ І АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблеми енергоефективності об'єктів постачання комунальних послуг та відповідної загрози щодо бюджетної неспроможності споживання послуг та енергоносіїв бюджетними установами аналізуються в публікаціях В. Степаненко [1], В. Шингарова [2], О. Ляхової [3] та інших дослідників галузі.

Разом з тим, у цих та інших публікаціях бракує практичних пропозицій щодо удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази для забезпечення сталого платоспроможного попиту бюджетними установами на комунальні послуги та енергоносіїв в умовах поглиблення енергетичної та фінансової кризи в Україні, що стало предметом дослідження, висвітленого у цій статті.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї статті є аналіз державної політики забезпечення енергозаощадження та енергоефективності і перспектив впровадження енергосервісних послуг у сфері комунальних послуг в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Концептуальні засади та принципи реалізації державної політики енергозбереження були сформовані у 90-ті роки ХХ століття, у період трансформації політико-економічної системи України. Трансформація економічної системи держави призвела до збільшення обсягу складової енергоресурсів у структурі витрат на виробництво промислової продукції та послуг, що відобразилось у зростанні енергоємності ВВП.

Саме у 90-ті роки минулого століття були прийняті основні законодавчі та інші нормативно-правові акти, які визначили цілі та механізми реалізації державної політики енергозбереження. Зокрема, прийнято Закон України "Про енергозбереження" [4], державну цільову програму [5], підзаконні нормативно-правові акти, утворено орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію політики енергозбереження.

За методологією Міжнародного енергетичного агентства, за якою еталоном визначається середнє енергоспоживання відповідної галузі в Європейському Союзі, показник енергоефективності для економіки України у 2010 році

склав 43% від рівня ЄС. Підвищення енергоефективності до європейського рівня дозволить скоротити кінцеве споживання паливно-енергетичних ресурсів у сільському господарстві, промисловості, сфері послуг та житловому секторі на 57%. Питома вага найбільших споживачів енергоресурсів — промисловості та житлового сектора в енергозбереженні України становить 58% та 29% відповідно [6].

Потенціал енергозбереження усіх галузей економіки України оцінюється у 37,9% від поточного енергоспоживання. Це відповідає 3,9 млрд євро, або 11 млрд куб. м природного газу. Лідерами рейтингу з енергозбереження стали Вінницька, Кіровоградська та Херсонська області, а найнижчі місця посіли м. Київ, Харківська та Київська область. Сфера житлово-комунального господарства є другою після промисловості за рівнем енергоспоживання і відповідно містить другий за рівнем потенціал енергозбереження.

Причини неефективного використання енергоресурсів загальновідомі:

- низький рівень використання приладів обліку споживання комунальних ресурсів (у 2012 році: 33% житлового фонду забезпечено будинковими вузлами обліку теплової енергії та 20% — обліку холодної води);

- тарифи для домогосподарств утримуються на значно нижчому за собівартість рівні (у 2012 році: тарифи на теплову енергію для населення відшкодовують 72% собівартості зазначеного комунального продукту, тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення — відповідно 61%), що не стимулює населення до енергозбереження. Низькі тарифи також стримують залучення інвестицій, необхідних для модернізації і підвищення енергоефективності сектора;

- надання житлово-комунальних послуг є надзвичайно монополізованим. Рівень об'єднання в організації власників багатопверхових будинків та залучення приватного сектора до надання послуг у галузі є надзвичайно низьким (у 2012 році частка ОСББ та житлово-будівельних кооперативів — 24% від загальної кількості багатоквартирних будинків).

У Концептуальних засадах державної політики щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів (енергоефективності), схвалених Рішенням Ради національної безпеки і оборони України, "Про стан реалізації державної політики щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів" [7] одним із пріоритетних напрямів державної політики щодо енергоефективності визначено підтримку діяльності енергосервісних компаній (ЕСКО), започаткування практики укладення договорів енергоефективного підряду, врегулювання діяльності ЕСКО щодо виконання проектів у бюджетній та житлово-комунальній сферах.

Відповідно до Енергетичної стратегії України на період до 2030 року [8] фактор енергозбереження є одним із визначальних для енергетичної стратегії України. На необхідність вирішення проблем енергозбереження та підвищення енергоефективності звертається увага у Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава". Зокрема, у Програмі зазначається, що в Україні існує нераціональна система податкових пільг, що не стимулює інноваційну діяльність та енергоефективність [9].

Для прискорення технічного переоснащення й підвищення енергоефективності житлово-комунального господарства необхідними є:

- розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ для модернізації інфраструктури або краще запровадження більш функціональних механізмів публічно-приватного партнерства [10];

- залучення фінансових ресурсів вітчизняних і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів у сфері ЖКГ і вдосконалення системи місцевих запозичень для реалізації проектів модернізації житлово-комунальної інфраструктури (включно з проектами з енергозбереження в житлових будинках) [9].

На сьогодні правову основу діяльності енергосервісних компаній в Україні складають, головним чином, підзаконні нормативно-правові акти. Визначення енергосервісних договорів (перформанс-контрактів) у Цивільному та Господарському кодексах України відсутні. У зв'язку з цим на сьогодні до них застосовуються загальні положення, що стосуються договорів, а також положення, що стосуються відповідного виду договорів, зокрема, договорів підряду та послуг (в залежності від предмету відповідного договору, що укладається енергосервісною компанією).

Враховуючи досвід зарубіжних країн, на думку автора, доцільно в законодавстві України закріпити спеціальні вимоги щодо договорів енергоефективного підряду. Як приклад можна навести досвід Російської Федерації. У Федеральному Законі РФ від 23 листопада 2009 р. №261-ФЗ "Про енергозбереження та про підвищення енергетичної ефективності та про внесення змін до окремих законодавчих актів Російської Федерації" міститься глава 5 "Енергосервісні договори (контракти) та договори купівлі-продажу, поставки, передачі енергетичних ресурсів, що включають умови енергосервісних договорів (контрактів)". У зазначеній главі визначено, зокрема, предмет та істотні умови таких договорів.

Податковим кодексом України передбачено низку заходів податкового стимулювання енергозберігаючих та енергоефективних заходів. Зокрема, податкові пільги передбачені в межах справляння податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість, земельного податку, збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію. Низка пільг носить постійний характер, деякі — тимчасовий.

Визначаючи необхідність податкового стимулювання впровадження енергозберігаючих та енергоефективних заходів в економіці України, необхідно зазначити, що поза увагою законодавця залишилася сфера будівель. Проте, саме ця сфера має значний потенціал енергозбереження, а отже надзвичайно важливою є державна підтримка впровадження енергозберігаючих та енергоефективних заходів у секторі будівель, у першу чергу житлових будівель, громадських будівель та будівель, в яких розташовані органи державної влади та місцевого самоврядування.

Заходи податкового стимулювання є ефективнішими за адміністративні механізми (штрафні санкції, нормування та ін.), але мають наступні ризики:

- високий ризик зловживань з обох сторін (контролюючих державних органів та суб'єктів господарювання у сфері енергозбереження та енергоефективності);

- відсутність довгострокових державних гарантій дії податкових пільг, що унеможлиблює впровадження

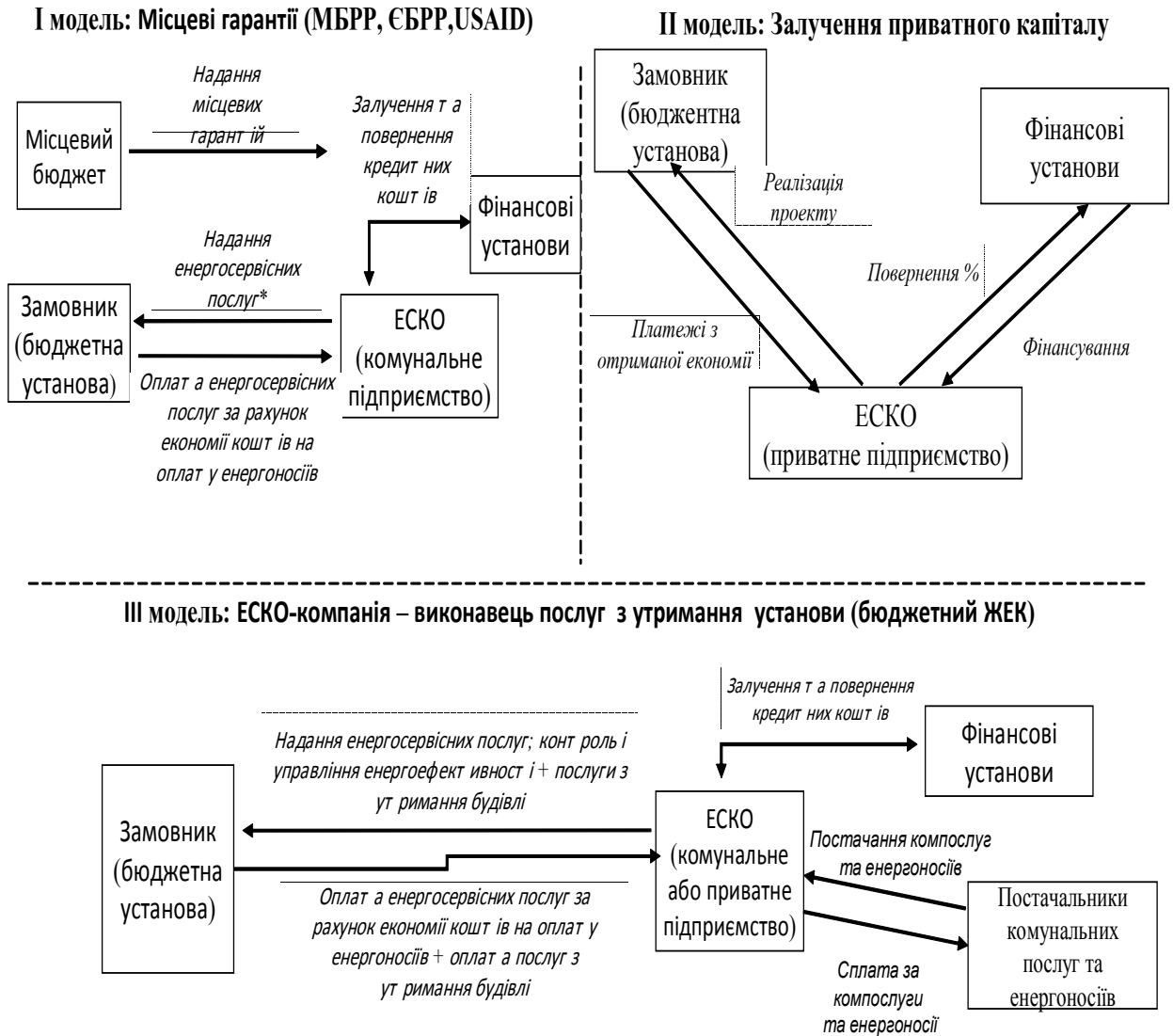

Рис. 1. Моделі впровадження енергоефективних заходів у бюджетних установах

значних інвестицій з окупністю понад 10 років (яскравий приклад — скасування державних гарантій щодо особливих умов оподаткування на територіях пріоритетного розвитку та спеціальних економічних зонах).

Тому перспективним виглядає впровадження механізму енергозбереження, що не потребує державного фінансування або податкових преференцій: проекти на умовах енергосервісних договорів (перформанс-контрактів). Основна ідея енергосервісного договору полягає в тому, що підприємство (енергосервісна компанія) встановлює у замовника обладнання з метою енергозбереження, гарантує незмінність щомісячного платежу за комунальні послуги та енергоносії до встановлення обладнання, при цьому платіж за енергосервіс буде включати в себе як поточний понижений платіж за спожиті енергоресурси, так і щомісячний платіж за встановлене обладнання за період досягнення окупності, а після досягнення даного періоду обладнання переходить у власність замовника і він отримає економічний ефект протягом наступних періодів.

Зважаючи на те, що енергосервісний контракт включає в себе елементи різних договорів (підряду, послуг, фінансової оренди чи лізингу, поруки, кредитної угоди, угоди на проектно-пошукові роботи тощо), тобто за своєю

природою є складним та багатокomпонентним контрактом, слід розглянути механізм фінансування проекту енергозбереження, в основі якого є енергосервісний контракт.

Світовий банк розглядає 17 моделей фінансування енергоефективних проектів для підприємств, установ та організацій, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевих бюджетів, з яких п'ять — запроваджуються з використанням механізму енергосервісних договорів [11]. Аналіз запропонованих Світовим банком схем фінансування свідчить, що переважна більшість механізмів, де не використовуються бюджетні гарантії, залишаються потенційними моделями. На думку автора, усі реалізовані та потенційні моделі впровадження енергоощадних заходів можна звести до трьох (рис. 1).

За першою моделлю працюють Світовий банк, ЄБРР, Європейський інвестиційний банк. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) вважає за доцільне розширити програми з енергозбереження в Україні за цією моделлю фінансування через внесення змін до законодавства, що дозволить залучати кредитні ресурси від міжнародних фінансових установ усім містам (окрім малих міст), та сума боргу може перевищувати річний бюджет розвитку. Такий варіант не вирішує проблему енергоефективності бюджет-

Таблиця 1. Основні перешкоди розвитку ринку енергосервісних послуг та механізми їх подолання

№ з/п	Основні правові та економічні перешкоди впровадження ринку енергосервісних послуг	Механізми подолання основних правових та економічних перешкод впровадження ринку енергосервісних послуг	Рівень подолання перешкод	Заходи, що пропонуються до впровадження	Рівень подолання перешкод
1	Відсутність гарантій сплати бюджетними установами за енергосервісні послуги з причини обмеженості бюджетних зобов'язань одним роком	Впроваджені заходи державного регулювання у період 1991-2011 (Указ Президента України № 662/99): збільшення бюджетних коштів на фінансування заходів з енергозбереження з фіксацією розміру бюджетних коштів, передбачених на оплату енергоносіїв, на період окупності цих заходів	Перешкоду не усунуто з причини недостатнього рівня нормативно-правового акту	Прийняття змін до Бюджетного Кодексу України в частині впровадження наступних термінів та механізмів їх застосування: умовне бюджетне зобов'язання місцевого бюджету – здійснене відповідно до умовного бюджетного призначення місцевого бюджету укладення енергосервісного договору, згідно з яким необхідно здійснити платежі протягом строку дії енергосервісного договору; умовне бюджетне призначення місцевого бюджету – повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане рішенням про місцевий бюджет стосовно оплати у майбутніх бюджетних періодах виконаних робіт та наданих послуг у рамках енергосервісних договорів у разі зниження в результаті виконання таких робіт обсягів споживання комунальних послуг та енергоносіїв у будівлях бюджетних установ, що утримуються за рахунок місцевого бюджету.	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно-правового акту та правову і економічну дієвість запропонованого механізму
2	Відсутність взаємозв'язку між досягнутою економією у бюджетних установах та відшкодуванням витрат на енергосервісні послуги	Указ Президента України (16.06.1999 № 662/99): стимулювання енергозбереження в бюджетній сфері, зокрема шляхом спрямування коштів, законотворчих внаслідок впровадження енергозберігаючих заходів, на фінансування заходів з енергозбереження в бюджетних установах, організація та на казенних підприємствах та проведення енергетичних обстежень	Перешкоду не усунуто з причини недостатнього рівня нормативно-правового акту	Прийняття змін до Бюджетного Кодексу України в частині прав розпорядників коштів: розпорядники бюджетних коштів мають право укладати енергосервісні договори на строк, що перевищує строк дії встановлених бюджетних призначень. Витрати на оплату таких договорів плануються та здійснюються у складі витрат на оплату відповідних комунальних послуг та енергоносіїв за умов, що загальні витрати розпорядників бюджетних коштів на електричну та теплову енергію, водопостачання, що здійснюватимуться по енергосервісним договорам, не перевищуватимуть обґрунтовані ліміти споживання зазначених ресурсів.	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно-правового акту та правову і економічну дієвість запропонованого механізму
3	Відсутність стимулів бюджетних установ щодо скорочення витрат на комунальні послуги та енергоносії	1. Указ Президента України (16.06.1999 № 662/99): забезпечення скорочення енергоспоживання бюджетними установами на 3-6% щорічно, починаючи з другого півріччя 1999 р., з досягненням у 2004 р. загального обсягу економії 25% порівняно з базовим 1998 р. 2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1567-р.: зменшення споживання енергоресурсів бюджетними установами повинно досягти у 2014 р. 20 і більше % рівня 2009 р.	Перешкоду не усунуто з причини відсутності фінансових ресурсів та механізмів для впровадження енергоощадних заходів, які б дозволили досягти зазначених показників економії споживання комунальних послуг та енергоносіїв	Прийняття змін до Бюджетного кодексу в частині обмежень витратків бюджетів на утримання бюджетних установ: починаючи з 1 січня 2014 року, головні розпорядники бюджетних коштів здійснюють планування бюджетних асигнувань на проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами на підставі даних про обсяг фактично спожитих ними в 2013 році кожного з зазначених ресурсів з щорічним передбаченим зменшенням таких асигнувань, що розраховуються на підставі зменшення споживання зазначених ресурсів у натуральних показниках на 3-6% відносно обсягів фактичного споживання у 2013 році з досягненням 20% загальної економії до 2019 року.	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно-правового акту та правову і економічну дієвість запропонованого механізму

Продовження таблиці 1.

4	Відбір енергозберігаючих заходів за критерієм найменшої вартості (тендерна закупівля), що унеможливило взаємозв'язок з досягненням показників енергозаощадження в бюджетних установах	Зміни до законодавства, що визначає спеціальні умови проведення закупівель енергосервісних послуг за державні кошти, не впроваджувалися	Перешкоду не усунуто	Прийняття змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» у частині невикористання процедури тендерних закупівель, якщо предметом закупівлі є енергосервісні послуги, які фінансуються на конкурентній основі». Прийняття змін до Закону України «Про енергозбереження» в частині впровадження Порядку визначення на конкурсних засадах виконавця енергосервісного договору.	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно - правового акту та економічну дієвість запропонованого механізму
5	Відсутність правового визначення енергосервісних послуг та типового договору	1. Указ Президента України (28.07.2008 N 679/2008): вивчити досвід роботи енергосервісних компаній та з урахуванням цього досвіду забезпечити створення до 2010 року аналогічних компаній та запровадження механізмів підтримки їх діяльності, зокрема в частині виконання проектів щодо енергоефективності у бюджетній та житлово-комунальній сферах; 2. Розпорядження Кабінету Міністрів України (30.07.2012 №588-р): опрацювати питання щодо внесення змін до Цивільного кодексу України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про здійснення державних закупівель», Закону України «Про енергозбереження» в частині запровадження механізму Енергосервісної компанії (ЕСКО) на зазальодержавному рівні та в разі потреби підготувати відповідні проекти актів.	Закладено передумова для законодавчого впровадження категоріально-понятійних комплексів щодо енергосервісних послуг та механізмів їх застосування	Прийняття змін до Закону України «Про енергозбереження» в частині впровадження категоріально-понятійних комплексів щодо енергосервісних послуг та їх застосування у механізмах державного регулювання у сфері енергозбереження: - енергетичне обстеження; - енергосервісні послуги; - енергосервісний договір; - виконавець енергосервісного договору; - істотні умови енергосервісного договору.	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно - правового акту та економічну дієвість запропонованого механізму
6	Відсутність правових підстав для органів місцевого самоврядування на спрямування економічних коштів унаслідок впровадження енергоощадних заходів на сплату енергосервісних послуг	Указ Президента України (16.06.1999 № 662): рекомендувати обласним, районним та міським радам вжити заходів до скорочення енергоспоживання бюджетними установами, організаціями та казенними підприємствами, які фінансуються за рахунок місцевих бюджетів	Перешкоду не усунуто з причини недостатнього рівня нормативно-правового акту	Прийняття змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в частині надання повноважень органам місцевого самоврядування погоджувати енергосервісні договори для бюджетних установ щодо гарантій фінансування в мсжах договору	Перешкоду має бути усунуто через достатній рівень нормативно - правового акту та економічну дієвість запропонованого механізму

ної сфери з причини обмеженості ресурсів міжнародних фінансових установ та мізерністю обсягів бюджетів розвитку міст порівняно з необхідним обсягом капіталовкладень.

Друга і третя моделі пропонуються автором до впровадження як механізми, що дозволяють залучити необхідний обсяг інвестицій та відповідальність (гарантії) за повернення вкладень перекласти виключно на суб'єктів енергоефективної політики. За другою моделлю планується скорегувати чинне законодавство, за яким розпорядники бюджетних коштів матимуть право укладати енергосервісні договори на строк, що перевищує строк дії встановлених бюджетних призначень. Третя модель ("бюджетний ЖЕК") — розвинутий варіант другої моделі — ЕСКО набуває повноважень експлуатуючої організації на період повернення платежів за енергосервісним договором з метою контролю та забезпечення збереження досягнутих параметрів енергоефективності. Модель, незважаючи на додаткову гарантію інвесторам у вигляді можливості контролю та підтримання досягнутих показників енергоефективності, має невисоку вірогідність до впровадження з причини невідповідності стратегічним напрямкам розвитку житлово-комунального господарства. Відповідно до Національного плану дій на 2012 рік [12], у рамках реформи житлово-комунального господарства передбачено скасування в актах законодавства термінів "виконавець житлово-комунальних послуг" та "балансоутримувач". Тому надання енергосервісним компаніям функцій виконавців послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води, водовідведення, електропостачання в бюджетних установах протирічить державній політиці щодо усунення таких "посередників" у житлово-комунальному господарстві.

Аналіз державної політики з енергозбереження та енергоефективності у сфері комунальних послуг свідчить про відсутність комплексного підходу до нормативно-правового забезпечення впровадження на національному рівні механізму енергосервісних договорів. Автором пропонується системно проаналізувати основні перешкоди (правового та економічного характеру) розвитку ринку енергосервісних послуг у бюджетній сфері та окреслити механізми державного регулювання діяльності енергосервісних компаній (табл. 1).

Впровадження механізмів державного регулювання дозволяє вирішити найголовнішу проблему гальмування процесу використання енергосервісних послуг — обмеженість зобов'язань бюджетів щодо розрахунків за енергоощадні заходи протягом одного бюджетного року.

Досвід законодавчого врегулювання ринку енергосервісних послуг у Російській Федерації свідчить про недостатність створення лише правового поля, що надає права розпорядникам бюджетних коштів та гарантії для повернення інвестицій: протягом 3 років після прийняття усіх відповідних підзаконних актів енергосервісні послуги досі не набули масового впровадження в бюджетних установах. Автор вважає, що можна виділити дві основні причини: низьку економічну привабливість інвестиційних проектів та відсутність дієвих важелів впливу на суб'єктів прийняття рішень — керівників бюджетних установ. Контроль центральних органів влади був сконцентрований на загальнодержавній "енергопаспортизації" усіх державних та муніципальних закладів до 01 січня 2013 року, який не був виправданий: по-перше,

місцеві бюджети не змогли профінансувати, а центральні органи погодити виготовлені енергетичні паспорти будівель; по-друге — якість та відповідна користь таких енергетичних аудитів, що робилися не потенційними інвесторами в енергозбереження, а на замовлення органів влади є яскравим прикладом формалізму та державного марнотратства. Низька інвестиційна привабливість є наслідком наступних чинників:

— тарифи на житлово-комунальні послуги та паливно-енергетичні ресурси не відповідають економічно обгрунтованому рівню;

— ринок енергозберігаючих послуг під гарантії енергосервісних договорів є новим, тому банківські установи вважають ризикованим кредитування енергосервісних компаній і відповідно пропонують завищені кредитні ставки.

Стимулювати керівників російських бюджетних установ через спрямування до фонду заробітної плати коштів, що виникли внаслідок енергозаощадження, виявилось неможливим, тому що організаційні заходи енергозбереження мають незначний ефект, а більш вагомим досягнення економії у споживанні енергоресурсів потребують повернення інвестицій у модернізацію, тому не можуть бути використані в якості премії працівникам бюджетної сфери.

Аналогічні перешкоди системного впровадження енергоощадних заходів очікує Україну. За попередніми розрахунками окупність заходів з термомодернізації бюджетних установ складає 9 років за умови впровадження енергоощадних заходів на умовах використання кредитних ресурсів міжнародних фінансових установ (досвід запровадження енергоощадних заходів в установах та організаціях бюджетної сфери м. Дніпропетровська за рахунок кредитних ресурсів ЄБРР під 8% річних). Середні ставки кредитування вітчизняних банківських установ для юридичних осіб (25%) роблять реалізацію заходів за енергосервісними договорами такими, що фактично не окупаються — 16 років повернення інвестицій за нульовою рентабельністю.

На думку автора, привабливість капіталовкладень в енергосервіс бюджетних установ є питанням лише часу, тому що тенденції здешевлення енергозберігаючих технологій та матеріалів, підвищення тарифів на комунальні послуги та енергоносії призведуть до зменшення строків окупності проектів, а законодавчі права та гарантії для інвесторів зможуть пожвавити конкуренцію на ринку послуг. Тимчасовим механізмом підтримки інвестиційної ініціативи енергосервісу доцільно розглядати впровадження механізму здешевлення кредитів за рахунок бюджетних коштів.

На загальнодержавному рівні процес інституціонального забезпечення ринку енергосервісних послуг є виправданим з точки зору стратегічних завдань розвитку економіки держави:

— енергозбереження в закладах бюджетної сфери та житловому секторі мають до 2022 року забезпечити зменшення споживання природного газу в Україні на 7 млрд куб. м., що фактично дозволить утримання зазначених груп споживачів енергоресурсів внутрішнім видобутком природного газу в країні (у 2011 році — 20,6 млрд куб. м);

— використання державного та місцевих бюджетів як інструментарію інвестиційної політики в соціально-гуманітарну інфраструктуру.

Автором зроблені попередні розрахунки за даними ліцензіатів Національної комісії, що здійснює дер-

жовне регулювання у сфері комунальних послуг щодо зменшення поточних видатків місцевих бюджетів на опалення бюджетних установ за умови термомодернізації будівель (встановлення склопакетів та утеплення огорожувальних конструкцій) внаслідок якого очікується економія теплоспоживання 40%. Приватні інвестиційні капіталовкладення в модернізацію бюджетної сфери за 9 років на національному рівні сягнуть 60,2 млрд грн., зменшення видатків на утримання установ у 2021 році складе понад 11 млрд грн.

Основним ризиками впровадження енергосервісного механізму збереження ресурсів в Україні є відсутність мотивації з боку керівників бюджетних установ. Тому пропонується комплексно підійти до впровадження ринку енергосервісу: набуття чинності законопроекту має відбуватися одночасно з контролюючими та стимулюючими заходами відносно місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та розпорядників бюджетних коштів. Комплекс заходів адміністративного впливу на суб'єктів, що відповідають за реалізацію державної політики з енергозбереження та енергоефективності має забезпечити достатній рівень ініціативи та відповідальності за досягнення середньоєвропейських показників енергоефективності в бюджетних установах до 2030 року.

ВИСНОВКИ

В умовах зростання світових цін на енергоносії, входження економіки України у світовий конкурентний ринок нагальне постає необхідність в істотній модернізації державної політики з урахуванням кращого досвіду держав — членів Європейського Союзу щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів. Питання енергоефективності об'єктів бюджетної сфери постає актуальним під час приведення тарифів на теплову енергію та цін на природний газ до економічно обгрунтованого рівня. Вирішення наднормативних витрат на етапі теплоспоживання стримується обмеженими фінансовими ресурсами державного і місцевих бюджетів. Фінансування енергозберігаючих проектів за рахунок залучення приватного капіталу через запровадження механізму енергосервісних договорів дозволить протягом десятиріччя комплексно вирішити питання енергозбереження в бюджетній сфері. Впровадження зазначеного механізму необхідно розглядати як інструмент здійснення цілеспрямованої політики держави у сфері енергозбереження, направленої на зменшення енергетичної залежності України від імпортованих енергоносіїв та переорієнтацію державних ресурсів з поточних витрат на капітальні інвестиції.

Подальші наукові розвідки мають бути пов'язані з удосконаленням механізмів державного регулювання сфери тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення через запровадження моделей стимулюючого тарифоутворення.

Література:

1. Степаненко В. Модернизация зданий и систем городского теплоснабжения в Украине [Електронний ресурс] / Степаненко В. // Энергосбережение в ЖКХ. — 2008. — №2. — Режим доступу до журналу: <http://www.newsletter.esco.co.ua/articles/02-08-07.htm>

2. Шингаров В. Запуск энергосервиса в бюджетной сфере. Проблемы и решения [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.portalenergo.ru/articles/details/id/447>

3. Ляхова О. Проектне фінансування енергозбереження в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Ляхова / Эффективная экономика. — 2012. — №4. — Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

4. Про енергозбереження. Закон України від 01.07.1994 №74/94-ВР [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — 2012. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>.

5. Про затвердження державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 № 243 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України — 2012. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

6. Рейтинг енергоефективності областей України. Систем капітал менеджмент [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://energy-index.com.ua/uk/ratings/2012/>

7. Про стан реалізації державної політики щодо забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.05.2008 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — 2012. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n002352>

8. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 № 145-р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. — 2012. — Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/doccatalog/>

9. Про стан надання консультаційної підтримки в рамках проекту "Розвиток міського теплозабезпечення в Україні". Проміжний звіт Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukraine.usaid.gov/sites/default/files/fact_sheets/energy_ukr.pdf

10. Гусев В.О. Публічно-приватне партнерство у сфері інноваційної діяльності. Проблемы и перспективы инновационного развития экономики: материалы XVII Международной научно-практической конференции, 10—15 сент. 2012 г., Алушта / НАН Украины, ТС НИО Крыма. — Симферополь: ИТ "Ариал", 2012. — С. 20—25.

11. Полегшення фінансування заходів енергоефективності в муніципальному секторі України // Полегшення механізмів фінансування заходів енергоефективності в муніципальному секторі України: презентаційні матеріали семінару Світового банку, ESMAP (м. Київ, 04 грудня 2012 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://worldbank.org>

12. Про Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава". Указ Президента України від 12.03.2012 №187/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/2012>

Стаття надійшла до редакції 14.01.2013 р.